

ارزیابی سیر تحول و تکامل تاریخی ضوابط شهری تا تحقق رویکرد برنامه‌ریزی طراحی محور

زهرا مهابادی

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری

دانشگاه هنر اصفهان

zhrmhbdi@yahoo.com

چکیده

ضوابط محیط ساخته‌شده به دیرینگی تمدن بشر هستند. در طول تاریخ، سیر تحول و تکامل جهانی ضوابط شهری به‌صورت پراکنده ادامه داشته تا بروز انقلاب صنعتی که نقطه عطفی در موجودیت ضوابط شهری محسوب می‌شود و آن‌ها را به‌صورت همه‌گیر به‌عنوان یک ضرورت برای شهر و شهرسازی نهادینه می‌کند. با شروع قرن بیستم و تحت تأثیر حاکمیت برنامه‌ریزی کمیت‌گرای شهرها بدون تصور چندان روشنی از جایگاه کیفیت‌گرای طراحی شهری، بحران برای محیط‌های شهری را در پی داشته و انواع متفاوتی از ضوابط شهری تدوین شده. آزمون شده، شکست‌خورده، متحول شده و تکامل‌یافته‌اند؛ تا در انتهای این مسیر در اواخر قرن بیستم، به‌دنبال درک اهمیت طراحی شهری با هدف ارتقاء کیفیت محیط‌های شهری، رویکرد برنامه‌ریزی شهری طراحی محور به‌وجود آمد. با شکل‌گیری رویکرد برنامه‌ریزی- طراحی محور، ضرورت توجه همزمان و تعاملی به برنامه‌ریزی و طراحی شهری مطرح گردید و اهمیت سازماندهی کالبدی شهر و طراحی فرم - ساخته‌شده در راستای ارتقاء کیفیت محیط شهری مورد توجه قرار گرفت و در نتیجه انواع متکامل ضوابط شهری با هدف تحقق این رویکرد شکل گرفتند. این مقاله باهدف مطالعه و ارزیابی سیر تحول و تکامل ضوابط شهری، ما را به مبدأ و سرچشمه نحوه طراحی و ساخت شهرهایی که امروز در آن زندگی و کار می‌کنیم، هدایت کرده و این سؤال را مطرح می‌کند که متکامل‌ترین انواع ضوابط شهری چگونه و بر چه مبنایی شکل گرفته و عمل می‌کنند؟ در این راستا با استفاده از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و شیوه مرور متون و اسناد کتابخانه‌ای، روند تحولات ضوابط از شکل‌گیری انواع اولیه در دوران باستان تا انواع جدیدتر آن در قرن بیستم تبیین و ارزیابی می‌شوند و در نهایت و به‌عنوان نتیجه نهایی کدهای فرم محور و کدهای طراحی به‌عنوان متکامل‌ترین انواع ضوابط شهری در راستای تحقق رویکرد برنامه‌ریزی طراحی محور معرفی خواهند شد.

واژه‌های کلیدی: ضوابط شهری، رویکرد برنامه‌ریزی طراحی محور، کدهای طراحی، کدهای فرم محور.

